

Het prerogatief van de feitenrechter in de selectie van bewijsmiddelen

Naar mijn mening is het OM niet-ontvankelijk op bewijsmiddelen die ontleend zijn aan een groep van bewijsmiddelen die niet compleet gepresenteerd zijn; de rechter heeft in zo'n geval niet de mogelijkheid de bewijsmiddelen zelf te selecteren.

In dat geval is het mogelijk om die reden een herziening aan te vragen:

Artikel 457 1.c:

indien er sprake is van een gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat op zichzelf of in verband met de vroeger geleverde bewijzen met de uitspraak niet bestaanbaar schijnt, zodanig dat het ernstige vermoeden ontstaat dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid, hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

In de zaak van de Deventer Moordzaak gaat het om de navolgende om diverse redenen ontbrekende gegevens:

Moment van overlijden	1
Financiële gegevens(1)	2
Financiële gegevens(2)	2
Telefoongegevens(1)	3
Telefoongegevens(2)	4
DNA-gegevens(1)	4
DNA-gegevens(2)	4
Meteorologische gegevens.....	5
Alibi van de aanvrager(1).....	5
Alibi van de aanvrager(2).....	6
Bloedspoorpatroonanalyse	7
MO delict	8
Sectie	9
Betekenis	11

Moment van overlijden

[1]

Daartoe had een temperatuursmeting van het stoffelijk overschot moeten voorliggen. Evenals waarnemingen van livor mortis en rigor mortis op de plaats delict. Volgens de verklaring van de schouwarts (vastgelegd in PV) werd hem die mogelijkheid ontnomen. Het is saillant dat de enige waarneming van een livor mortis verschijnsel (aan de geopende rechter hand) op de plaats delict door een geüniformeerde politieman werd gedaan. In het tactisch journaal (039) wordt melding gemaakt van een verslag van de schouwarts, een verslag dat helemaal niet blijkt te bestaan.

De alternatieven die het Openbaar Ministerie vervolgens heeft aangedragen (post op de deurmat, gemist telefoonverkeer, gemiste afspraken) zijn dan niet meer ontvankelijk (en kloppen ook niet bij nadere beschouwing).

De getuigenverklaringen van degenen die het slachtoffer het laatst zagen - die oorspronkelijk aan het dossier waren onttrokken - hebben nu prioriteit.

Financiële gegevens(1)

[2]

In de oorspronkelijke veroordeling werden de aanvrager financiële motieven nagedragen. Gezien de mogelijkheid dat die weer in de overwegingen worden betrokken, verdient het aanbeveling vast te stellen, dat een compleet financieel dossier - ook wel betiteld als het financiële project (tactisch journaal 052) - ontbreekt. Er is wel een rapport van het bureau financiële recherche overlegd, maar dat vertoont een gebrekkige samenhang, is zeker niet compleet en openlijk bedoeld als aanklacht tegen de aanvrager ('contra').

Een getuige ('klusjesman') heeft tot twee keer toe verklaard dat de verkoop van een grondstuk in een recent verleden 1.8 miljoen gulden heeft opgeleverd. Van een dergelijk significant bedrag mag men een complete analyse verwachten (bankgegevens, gegevens inkomsten belasting, gespreksverslagen met betrokkenen).

In het tactisch journaal (517) bevindt zich een mededeling over een notitie die mogelijk over een andere notitie is heen geschreven. De eerstgenoemde notitie handelt over het verzilveren van een lijfrente, die nergens is nagelopen. De andere notitie(-s?) handelt (handelen) over het jaarinkomen van het slachtoffer en zou(-den) gebaseerd zijn op een mededeling van de aanvrager tijdens het laatste telefoongesprek. De relevantie hiervan (inhoud van het bedoelde gesprek en tijdstip van het gesprek met betrekking tot het tijdstip van overlijden) is buiten het zicht van de procespartijen gehouden.

Voorts hadden de recente bankgegevens (transacties) inzicht kunnen verschaffen omtrent de laatste activiteiten van het slachtoffer voorafgaand aan haar overlijden (ze gebruikte wel eens cheques en had wellicht vlak voor haar dood nog een nieuw jack gekocht: tactisch journaal 159, 489 & 521; 81 & 117).

Vreemd om daarentegen wel een deel van de boekhouding van de Sallandse Golfclub als bijlage van het rapport van het bureau financiële recherche aan te treffen.

Financiële gegevens(2)

[3]

In een notitie van het Openbaar Ministerie d.d. 28 oktober 2003 getiteld "Bijzonderheden 'Deventer Moordzaak'" lezen we als punt 12:

"Rapport verhoor getuige[1]

In het rapport wordt verslag gedaan van een informatief gesprek met en op initiatief van de na verdachte benoemde executeur-testamentair. De informatie behelst een aantal gedragingen van en door verdachte geproduceerde documenten, die door de executeur-testamentair als op zijn minst opmerkelijk worden genoemd."

Betreffende rapport noch de onderliggende documenten hebben deel uitgemaakt van het dossier in de rechtszaak waarvan herziening wordt gevraagd. Indien deze belastend geweest waren voor de aanvrager, had dit wel voor de hand gelegen. Dat waren ze naar alle waarschijnlijkheid niet, subsidiair bevatte de documentatie wellicht informatie, waarmee het beeld van de aanvrager in de ogen van het Hof wellicht was gekanteld. Overigens bestaat er mogelijk wel informatie omtrent de strekking van de bedoelde documenten. De schakel tussen de aangehaalde getuige en de aanvrager is namelijk hun beider bemoeienis met de DokterWittenbergStichting. Het ligt voor de hand, dat de genoemde documenten daar hun oorsprong vinden. Daarover handelt deze paragraaf en een onderliggende notitie: Memo ontbrekende en opgedoken documenten (2 september 2021 deemzetnl).

In De Deventer Moordzaak' van Bas Haan (2009 Nieuw Amsterdam) komen we een aantal documenten tegen die verband met de oprichting en inrichting van de stichting hebben, waarvan Bas Haan er één als volgt inleidt:

"Mijn aarzeling is in één keer weg als ik in de herfst van 2006 een nieuw document in handen krijg: het concepttestament dat Louwes voor de weduwe maakte. Het is een document waarvan tot mijn verbazing geen kopie in het oorspronkelijke strafdossier zit."

Het is overigens geen concepttestament zoals ook uit de tekst in het boek van Bas Haan wel blijkt - zie de gegeven weblink. Alle drie documenten tonen de aanvrager aan het werk in zijn - eerst nog toekomstige - hoedanigheid als 'executeur met bezit' en maken plausibel dat hij zijn werk met inzet verrichtte, contra de analyse van Bas Haan. Die inzet blijkt ook uit het tactisch journaal 942, waar na een opsomming van 16 documenten en collecties van documenten, in beslag genomen bij de huiszoeking kantoor VVAA te Zwolle (tactisch journaal 936), de notulist tot de slotsom komt:

"Uit de inhoud van de koffer blijkt dat daar alles in is te vinden dat te maken heeft met de uitvoering en afwikkeling van het testament conform de wensen van het slo."

Bij deze documenten diverse brieven betreffende het op te stellen testament. Via tactisch journaal 951 en 995 werd ook duidelijk, dat de aanvrager zijn activiteiten binnen de VVAA had ingebracht en controleerbaar had gemaakt.

Voor zover dit uit tactisch journaal 1123 en de pleitnotities van mr. van der Lem (advocaat Zwolle) valt op te maken zijn de in het geding zijnde documenten door een onafhankelijke accountant op 22 februari 2000 geverifieerd.

Op 10 mei 2000 en 26 juni 2000 zijn volgens tactisch journaal 1125 respectievelijk 1126 (de) documenten uit de eerder genoemde koffer overgedragen aan getuige[I]. Documenten, waarvan fragmenten zijn opgedoken in het boek van Bas Haan, maar die niet ter inzage lagen bij het proces waarvan herziening is aangevraagd, zoals blijkt uit de tekst van Bas Haan en uit de afwezigheid van enige aanwijzing van het tegendeel. Documenten die gebruikt waren om vast te stellen dat de aanvrager zijn werk correct had verricht. En die hadden kunnen bijdragen aan het creëren van een beeld van de aanvrager conform het profiel dat was opgesteld door de forensische psychiater Vredeveld:

"Mede op grond van de anamnestiche gegevens lijkt hij qua persoonlijkheid een dwangmatige, prestatiegerichte man zonder evidente aanwijzingen voor specifieke persoonlijkheidsproblematiek."

Een beschrijving die wonderwel overeenstemt met de beschrijving van aanvragers directe chef bij de VVAA (tactisch journaal 951):

"Hij omschrijft hem als een gedreven werker, die er prijs op stelt klanten voor de zaak binnen te brengen. Op de manier had Louwes ergens in de voorzomer ook aangegeven dat hij een executeurschap voor een klant had aangenomen.

(..)

[chef] achtte het uitgesloten dat [voornaam aanvrager] zich op deze manier probeerde te verrijken en ook controle technisch gezien zou dat volgens hem niet mogelijk zijn, zeker niet aangezien [voornaam aanvrager] het als 'werk' had binnen gebracht bij de WAA."

Hoe de documenten (drie van de misschien wel honderd) in het boek van Bas Haan zijn opgedoken valt niet te achterhalen. Wel maakt dit alles een onfris indruk. Niet de rechter die het bewijs selecteert - want hij had de documenten niet - maar de Officier van Justitie, de penningmeester van de DoktorWittenbergStichting of de schrijver Bas Haan al of niet in combinatie zorgden voor een selectie met een negatieve uitstraling. Maar dat is achteraf. Hier gaat hem om relevante bewijsstukken, die in een eerdere procesgang (vrijspraak) hadden meegespeeld en daarna waren teruggegeven en zo buiten het dossier waren geraakt.

Telefoongegevens(1)

[4]

Er is onduidelijkheid blijven bestaan omtrent bepaalde telefoongesprekken - abonneegegevens en tijdstippen. Deze konden niet worden achterhaald in het geheugen van de telefoon van het slachtoffer, dat zich echter laat manipuleren. Ten dele of geheel werden zogenaamde B-analyses opgevraagd op het telefoonnummer van het slachtoffer (tactisch journaal 243, 273). Wellicht geheel, aangezien een bepaalde lijn van onderzoek

(naar de tweevoudige beller van donderdagochtend) ogenschijnlijk stopt zonder eindresultaat (tenzij tactisch journaal 265 & 283 zich zo laten verklaren). De omvang en inhoud van deze gegevens is achtergehouden.

Derhalve is het onredelijk dat de procedure zich concentreerde op de telefoongegevens van de aanvrager.

Telefoongegevens(2)

[5]

De recherche heeft gegevens verzameld over de mogelijkheid vanuit 't Harde met een zendmast te Deventer contact te maken, terwijl het verweer van de aanvrager betrekking had op een positie tussen Harderwijk en 't Harde met uitsluiting van 't Harde zelf. Alle verzamelde bewijsmiddelen in dit deel van het dossier (netwerkplanning, ontvangstmogelijkheden) missen derhalve relevantie. Zonder aanvulling op dit punt kan dit onderdeel geen deel uitmaken van een bewijsvoering en moet worden afgewezen. Dit geldt ook wat betreft de netwerkgegevens op het moment van het gesprek. Getuige-deskundige Brussaard veronderstelde op de zitting van 26 januari 2004 dat een eventuele storing zou zijn opgemerkt. Dat op zich houdt weer in dat er TA-gegevens van dat moment beschikbaar hadden moeten zijn. Het tactisch journaal 628 d.d. 28 oktober 1999 maakt er melding van dat KPN begonnen was met een rapportage en op 22 november 1999 (962) wordt aangekondigd dat er bij KPN zal worden geïnformeerd naar storingen. Blijkens getuigenverklaring van BTO rechercheur [] op 8 december 2003 heeft er een storingsrapport voorgelegen; hij meldt één geval van storing, waarover ook getuige Steens heeft verklaard (aan de zendmast 14801 op de bewuste dag). In de lijst van bewijsmiddelen ontbreekt dit rapport en dus ook de TA-gegevens die definitief het gelijk van de aanvrager of het ongelijk van de getuige-deskundige Brussaard hadden kunnen vaststellen. Voor zover dit helder is te krijgen, hebben de procespartijen dit rapport niet ter inzage gehad subsidiair hadden de partijen geen zicht op de reikwijdte van dit rapport.

DNA-gegevens(1)

[6]

In diverse stadia van de procesvoering werd gewerkt met incomplete DNA-gegevens; wel uitkomsten van vergelijkingen tussen profielen en referentieprofielen maar niet de profielen zelf, noch de parameters waarmee deze profielen werden opgeleverd. In zoverre tussentijds profielen zijn geleverd blijken zij niet de eenduidige resultaten te tonen die in de verslagen werden geclaimd.

Volgens de verklaring van dr. A.D. Kloosterman ter zitting (6 december 2003) werden van alle sporen vooraf foto's gemaakt. Deze werden echter zeer ten dele in de in totaal drie bijbehorende rapporten opgenomen. Wel is in één van de rapporten een overzichtsfoto van de posities van de diverse (soorten) sporen opgenomen: 22 januari 2004, getekend ing. R. Eikelenboom. Voor een cruciaal spoor (#20) in de bewijsvoering wijkt deze overzichtsfoto af van de overzichtstabel en beschrijving in het rapport van 19 januari 2004, getekend door dr. A.D. Kloosterman.

DNA-gegevens(2)

[7]

Het Openbaar Ministerie heeft DNA-gegevens gepresenteerd van een beperkt aantal beschikbare sporendragers (blouse, nagelknipsels).

Er waren meer potentiële dragers van DNA-sporen in 2003 beschikbaar, waarvan had mogen worden verwacht dat ze zouden worden onderzocht op DNA: (haren zichtbaar op) verzamelde folies en vochtsporen verzameld in wattenstaafjes. Op 16 december 2003 werd hiertoe door de Officier van Justitie opdrachten versterkt aan het NFI, doch deze opdrachten werd niet uitgevoerd (onder het doen van de irrelevante mededeling dat er

geen bloed was aangetroffen). Voorts werden niet alle relevante monsters aan het NFI overhandigd (de vochtsporen uit de gang waren onjuist gelabeld).

Ook heeft het Hof bevolen dat het FLDO een second opinion zou verschaffen - na onderzoek- over de wijze waarop sporen op de blouse waren terechtgekomen (zittingsverslag 8 december 2003 pagina 32). In de rapportage van het FLDO ontbreekt het resultaat van dit onderzoek en bevindt zich ook geen aanwijzing voor de verstrekking van de opdracht voor dit onderzoek, noch verstrekking van het benodigde onderzoeksmateriaal, namelijk de blouse ARA852.

Omdat hiermee het zicht op het opstellen van een correcte hypothese voor het achterlaten van al deze sporen is komen te vervallen, mogen de resterende DNA-gegevens niet worden gehanteerd als bewijsmiddel tegen de aanvrager.

Meteorologische gegevens

[8]

Het KNMI (rapport 8 oktober 2002 op aanvraag van 23 september 2002) heeft de recherche voorgehouden, dat er wellicht meer concrete gegevens over het voorkomen van (versterkte) propagatie voorhanden waren bij Koninklijke Marine Hydrographic Services. In het dossier bevindt zich geen mededeling over het resultaat van dit contact. Op zich is het al merkwaardig, dat het KNMI niet verwees naar de bovenluchtwaarnemingen die ze zelf vier maal per dag uitvoerde. Of gaf ze die verwijzing - informeel - wel?

Hier geldt in ieder geval, dat het Openbaar Ministerie geen beroep had mogen doen op meteorologische omstandigheden die de mogelijke telefoonverbinding van de aanvrager in een vals daglicht stelt. Zoals ze wel deed met het aanhalen van een verklaring van getuige-deskundige Brussaard, die zich overduidelijk vergiste in de relevante datum (20 december 1999 i.p.v. 23 september 1999) toen hij redeneerde vanuit de veronderstelling dat er op het moment van bellen sprake was van winterse buien!

Overigens hadden misverstanden gemakkelijk voorkomen kunnen worden door onder meer de radarbeelden van de cruciale periode bij het KNMI op te vragen en te vragen naar een uur-tot-uur rapportage van de weersontwikkelingen. De laatste kunnen eenvoudig van de website van het KNMI worden gedownload.

Alibi van de aanvrager(1)

[9]

Dit alibi strekt zich uit over twee tijdvakken. Het eerste tijdvak betreft de aanwezigheid van de aanvrager in de woning waarbij hij zijn DNA-sporen kan hebben zijn achtergelaten. Dit alibi is ter zitting (8 december 2003) aangevochten door het Openbaar Ministerie in het bijzijn van de deskundigen van het NFI die pas daarna hun eindrapportages hebben opgesteld. Dat aanvechten van dit deel van het alibi van de aanvrager heeft kunnen plaatsvinden doordat een belangrijke getuigenverklaring niet voorlag ter rechtszitting. Deze verklaring valt met enige moeite te reconstrueren uit het tactisch journaal dat op dat punt ernstig is verminkt: mutatie 20 (25 september 1999) laatste zin:

"Vereniging Van Accountants te Zwolle. Onlangs nog een adviseur op bezoek geweest."

Deze verklaring stamt van getuige [I], die deze informatie alleen kan hebben verkregen van het slachtoffer, waarmee hij belde in de middag van 23 september 1999. Daarmee werd het volstrekt plausibel dat de aanvrager in de ochtend van 23 september 1999 het latere slachtoffer heeft bezocht. Getuige [I] heeft die informatie op 29 september herhaald, maar had intussen wel contact gehad met de aanvrager. Ook getuige [werkster van mevrouw Wittenberg] heeft dit bezoek ter zitting bevestigd. Overigens had ze al in haar verklaring daterend van 24 november 1999 aangegeven dat de aanvrager op een donderdag op bezoek was geweest. Deze rechtszetting kwam voor het NFI te laat. Dat blijkt duidelijk uit latere mededelingen vanwege de leiding van het NFI die erop neerkomen, dat de verklaring van de laatstgenoemde getuige aanvankelijk niet werd opgemerkt en vervolgens niet werd geloofd; notitie 1 april 2006 vanwege A.P.A. Broeders en A.D. Kloosterman:

"De zakelijk contact hypothese berust op de aanname dat Louwes kort voor het delict een bezoek heeft gebracht aan het huis van Mw. Wittenberg. Dit bezoek zou ook de aanwezigheid van zijn vingerafdruk in de woonkamer verklaren. Volgens Louwes eigen verklaring zou hij eerder op de dag van het misdrijf op bezoek zijn geweest. De werkster heeft deze verklaring niet bevestigd. Als er geen steun is voor dit bezoek, wordt ook de steun voor de zakelijk contact-hypothese aanmerkelijk gereduceerd."

Later gevolgd door A.P.A. Broeders in NRC-Handelsblad van 29 juli 2006:

"Ik kijk overigens vaak met ongeloof naar de manier waarop rechters omgaan met getuigenverklaringen, zoals van die werkster."

Het Hof heeft de verklaringen van getuige [I] en getuige [werkster van mevrouw Wittenberg] niet in de lijst van bewijsmiddelen opgenomen, zeer waarschijnlijk wegens de onduidelijkheden in subsidiair afwezigheid van de verslaggeving van het gesprek van 25 september 1999 met de getuige [I]. Het verslag van het herhaalde interview van 29 september 1999 met deze getuige lag wel voor maar daarin werd de cruciale mededeling niet herhaald noch aangehaald, althans niet in relatie tot het telefoongesprek met het latere slachtoffer.

De uitgebreide bespreking tijdens de verhoren van de aanvrager in de periode van 19 november 1999 t/m 12 december 1999 van het gewraakte bezoek is niet terug te vinden in de bijbehorende PV's. In het tactisch journaal zijn verslagen van de uitvoering van werkopdrachten aan te wijzen die een uitvloeisel moeten hebben gevormd van voornoemde verklaringen:

- 952 (20 november) betreffende opvragen jaarinkomen op 23 september;
- 957 (21 november) betreffende de agenda van de aanvrager waarin de afspraak van 23 september figureert;
- 1008 (24 november) betreffende werkzaamheden aan woning burens van het slachtoffer;
- 1009 (24 november) betreffende de werkwijze van de werkster, die de aanvrager was opgevalen;
- 1010 (24 november) betreffende het opvragen van inkomensgegevens;
- 1016 (25 november) betreffende de kantooragenda van de aanvrager;
- 1023 (25 november) betreffende tijdstip tanken in Elburg;
- 1030 (26 november) betreffende het volgende bezoek van de aanvrager in aansluiting op het bezoek aan het latere slachtoffer te Deventer; een daartoe gemaakte afspraak met de betreffende getuige werd door de recherche verschoven en niet meer besproken in het tactisch journaal(!).

Indien het verslag van dit bezoek van de aanvrager aan het toekomstige slachtoffer aan de procespartijen en het NFI bekend was geweest zou dat zeker hebben bijgedragen aan de geloofwaardigheid van de aanvrager en zou de discussie daaromtrent zijn vermeden. Niet onbelangrijk in dit verband is, dat de recherche blijkens het PV van 17 januari 2000 het bezoek voor waarschijnlijk hield. Ook de brief van het Openbaar Ministerie d.d. 28 oktober 2003 vermeldt dat men op dat moment nog uitging van de juistheid van dit alibi (punt 10 Afsluiting Zwolseweg die de door de aanvrager was waargenomen). Het aanvechten van deze constatering door mr. Brughuis tijdens de zitting van 8 december werd door geen enkele ontwikkeling gerechtvaardigd en werd ook niet met relevante gegevens onderbouwd in het requisitoir. Maar de schade was geschied en de onbevanging van het NFI aangetast, zoals vastgesteld.

Alibi van de aanvrager(2)

[10]

Voor de het Openbaar Ministerie veronderstelde moment van overlijden (echter zie boven) heeft de aanvrager een alibi verstrekt vol details, die hadden kunnen worden gecontroleerd. Deels is dat ook gebeurd. Zo is vastgesteld dat werkzaamheden op de A28 op het baanvak Harderwijk - Nunspeet tot filevorming hebben geleid vanaf 23 september 1999 om 20:00 uur, ertoe leidend dat in het verweer van de aanvrager, de aanvrager zich rond het moment van het telefoongesprek (20:36 uur) bevonden zal hebben op de A28 ter hoogte van Nunspeet.

Nergens blijkt uit de door het OM overlegde stukken, dat serieus is gerechercheerd op dit alibi, behalve via de reeds genoemde verklaringen, die inhouden dat er om 20:00 uur een file is ontstaan wegens het verzetten van afbakeningen bij het viaduct Dijkhuizen, circa 5 km oostelijk van Harderwijk: tactisch journaal 20 november 1999 t/m 26 november 1999, evenals de PV's.

Nadere recherche had moeten opleveren (bijvoorbeeld door het raadplegen van Google Earth of doorvragen bij de getuigen) dat deze aanleiding tot filevorming op genoemd baanvak zich zesmaal voordeed, zodat in het relaas van de aanvrager deze nooit de locatie 't Harde had kunnen bereiken, zoals wel aangenomen is ter zitting op basis van een door het BTO aangedragen nergens op stoelende veronderstelling. Ook is door de recherche niet achterhaald subsidiair niet vermeld dat aan de drukte in het telefoonverkeer van dat moment op die locatie door de aanwezige file een aanzienlijke extra bijdrage werd geleverd door het kruislings passeren van twee gecombineerde intercity's op het baanvak Amersfoort - Zwolle in de buurt van Nunspeet op het cruciale moment.

Voorts is door de recherche niet achterhaald hoe een GSM-netwerk in 1999 zou reageren op een verhoogde druk van telefoonaanvragen, als die niet door de lokale zendermast zouden kunnen worden afgehandeld. De getuigen-deskundigen ter zitting waarvan de verklaringen door het Hof voor het bewijs zijn geselecteerd gingen uit van de werking van GSM-netwerken van na 2000. Die was in 1999 wezenlijk anders.

Voorts is het Hof en zijn ook de andere procespartijen niet op de hoogte gesteld van de omvang en inhoud van de eerder genoemde aantekeningen, die door het slachtoffer gemaakt zouden zijn tijdens het bedoelde telefoongesprek (tactisch journaal 087 & 517) en later mogelijk nog werden aangevuld (alle in het handschrift van het slachtoffer), hetgeen zowel het alibi van de aanvrager als de stelling dat het slachtoffer op een later tijdstip om het leven kwam lijkt te bevestigen.

Bloedspoorpatroonanalyse

[11]

Het NFI had een speciale onderzoeker in dienst op het gebied van bloedsporen. Hij heeft in dat kader een paar interessante bloedspooronderzoeken gedaan: hij liet enige malen een druppel bloed op een stukje textiel van de blouse vallen, om te zien wat er gebeurde. Omdat de druppel terecht kwam op plekken, waar de blouse van katoen overging in viscose vloeiden de druppels enigszins onregelmatig uit, zie het NFI verslag van 22 januari 2004 de afbeeldingen e t/m h. Dat was dus te voorzien.

In het verslag van zijn hand kondigt ing. Eikelenboom een bloedspoorpatroonanalyse aan. Hij komt met drie gevallen voor het voetlicht:

1. Uit de mond van het slachtoffer loopt een bloedspoor recht omlaag,
2. Het valt niet vast te stellen dat een door de deskundige aangewezen bloedspoor werd veroorzaakt door het mes P1
3. Een deel van het bloed dat spoor #10 veroorzaakte is door de stof heen getrokken en heeft op de laag eronder een kleine bloedvlek achtergelaten.

Tegelijkertijd blijven de volgende merkwaardigheden onbesproken, alhoewel de deskundige de beschikking had over het stuk van overtuiging en al het fotomateriaal:

1. Op de blouse bevinden zich tal van minuscule bloedvlekjes, die op de plaats delict niet aanwezig waren op grond van duidelijk fotomateriaal, dat beschikbaar was. Uiteraard is het relevant dat deze niet tijdens het delict zijn ontstaan. Sommige ervan komen in morfologie en formaat sterk overeen met het wel besproken spoor #10. Een groot aantal ervan ligt geconcentreerd op de linker helft van de kraag, andere zijn verspreid over het centrale deel van de voorzijde van de blouse. Volgens een verslag van het NFI uit 2006 gaat het hier om meerdere tientallen (in dat verslag

werden 100 sporen onderzocht op DNA, merendeels bloedvlekken). Een ander NFI verslag uit 2006 stelde vast, dat tenminste één of enige vlekken hiervan al voor de sectie van het slachtoffer aan de blouse werden toegevoegd.

De relevantie van dit alles voor de status van spoor #10 is niet aan de orde gesteld.

2. Er loopt een spoor van zes passieve bloeddruppels van een centrale bloedvlek annex zone met scheuren in de blouse boven de hartstreek naar het bloedspoor dat onderzocht werd op de vraag of het wellicht een afdruk van mes P1 kon zijn. De bedoelde bloeddruppels zijn rond symmetrisch en de druppelgrootte neemt steeds verder toe. De deskundige geeft in zijn inleiding een uiteenzetting hoe je uit dergelijke sporen informatie kunt afleiden. Hij bespreekt dit spoor vervolgens in zijn geheel niet.
3. De deskundige laat zich uit over de vorm van het door hem aangeduide messpoor, maar doet geen enkele uitspraak over de overige (twee) sporen, die door een mes veroorzaakt zouden kunnen zijn. Een leek kan zelfs vaststellen, dat deze sporen steeds door een ander voorwerp veroorzaakt zouden moeten zijn. Een relevante observatie, die niet werd gedaan.
4. Het door hem onderzochte (mes-)spoor is doorgedrukt naar het achterpand van de blouse, een merkwaardige situatie indien we aannemen dat het bewuste spoor tijdens het delict is gevormd en dat delict volgens het voorliggende scenario pas na 40 uur werd ontdekt. Dat zou kunnen betekenen dat de deskundige helemaal niet naar het achterpand heeft gekeken, maar dat ligt even anders.
5. Op het achterpand zijn ook elders enige zeer kleine bloedsporen zichtbaar. Die zijn niet gemeld. Wel heeft de deskundige het achterpand onderzocht en heeft daar diverse waarnemingen gedaan. Zo heeft hij oplichtende sporen aangetroffen die hij niet verder heeft onderzocht - dat is gemeld en merkwaardigerwijs is dat nog geaccepteerd ook. Het niet vermelden van de bloedsporen is in het kader van een bloedspoorpatroononderzoek een omissie die het onmogelijk maakt een goede reconstructie van het delict op te stellen.
6. De deskundige selecteerde een vijftal rozerode vlekken voor nader onderzoek. De grootste rozerode vlek (linker mouw) bleef onbenoemd. Ook bleef onbenoemd, dat een andere roze vlek in de hartstreek zoals blijkt uit een vergelijking met foto's van de blouse op de plaats delict, pas na het delict was gedeponerd. Deze feiten brengen de hypothese over de wel onderzochte vlekken aan het wankelen, maar bleven voor de rechter verborgen. Van de vijf geselecteerde vlekken is maar één foto van voor het uitknippen bekend.

MO delict

[12]

Onder deze wat algemene term meld ik nog een aantal ontbrekende dossierstukken, waarmee het Hof zich een algemene indruk van het verloop van het delict had kunnen verschaffen alsmede van de mogelijke daderschap van de aanvrager.

Allereerst het technische journaal. Het Hof had bevolen dit journaal te overleggen. Volgens het Openbaar Ministerie was er geen apart technisch journaal, maar waren de tactische en technische journaals samengevoegd. Dat wordt weersproken in het tactisch journaal :

" 034 RB/FR 990926 1700 Assist. TR onderzoek woning Slo. Vandaag [voornaam] geassisteerd bij het technisch onderzoek woning. Tevens met [collega] gezocht naar bescheiden ivm financieel onderzoek. Uit belastingbescheiden, blijkt dat het vermogen van het slo. 3.8 miljoen betrof. Zie verder journaal [voornaam]. "

De genoemde naam betreft uiteraard de technische rechercheur [voornaam achternaam]. Zo kon het gebeuren dat er geen beschrijving van de keuken voorligt op enkele fragmenten na en er geen duidelijkheid is verkregen op achtergebleven afval, waaronder het specifiek door het slachtoffer genoteerde chemisch afval (muurkalender 24 september 1999,

mogelijk in combinatie met het tijdstip 10:00 uur).

Eerder is al aangegeven dat de financiële stukken ook al aan het dossier onttrokken werden. Het *journaal van [voornaam]* is allicht geen dwingende verwijzing naar een technisch journaal, feit blijft dat een deel van het onderzoeksdossier buiten zicht van de procesdeelnemers werd gehouden.

Voorts was er wel een CDROM van de technische recherche met aanvullende gegevens aan het dossier toegevoegd, maar blijkt uit de inhoud ervan, dat een deel van de CDROM voor niet-ingewijden aan het zicht was onttrokken door manipulatie van de gegevensdragers. Zodoende was het tijdens het proces niet bekend dat de technische recherche in de avond van 25 september 1999 had ontdekt, dat de blouse op een bijzondere wijze op het lichaam aanwezig was. De bespreking van die ontdekking is alle procespartijen onthouden doordat de geconcipeerde tekst daarover in het latere PV van de technische recherche (12 november 1999) was vervangen door een andere minder informatieve tekst.

Voorts zijn er twee profilers actief geweest: Carlo Schippers (TJ 270 7 oktober t/m 11 november 1999 TJ 859) en Paul Richelle (TJ 588 26 oktober t/m 26 november 1999 TJ 1027). Een weerslag van de resultaten van hun inspanningen ontbreekt geheel. Ook zij zullen in hun functioneren gehandicapt zijn geweest door het ontbreken van cruciale dossierstukken. De forensisch-psychiater C.J.M. Vredeveld stelde op 13 januari 2000 vast dat Louwes volkomen normaal reageerde en geen enkele bijzonderheid ten toon spreidde anders dat hij steevast bij zijn ontkenningen bleef. Dit rapport werd op geen enkele plaats in de bewijsmiddelen noch in de besprekingen aangehaald. Wel werd in het requisitoir van 26 januari 2004 door de AG mr. Brughuis van de aanvrager een karakterschets gegeven die in het geheel geen steun vindt in het rapport van de forensische psychiater. Die discrepantie bleef onbelicht aangezien deze rapportage ter zitting niet voorlag.

Sectie

[13]

Het sectierapport behoort - uiteraard - tot de geselecteerde bewijsmiddelen en heeft daarin ook een zekere rol gespeeld. Van het Hof hoeft niet verwacht te worden, dat het een dergelijk rapport kritisch leest, het Hof moet op de zorgvuldigheid en de volledigheid van de patholoog-anatoom kunnen rekenen. Dat geldt ook voor de andere procespartijen. Maar was het sectierapport wel volledig?

In algemene zin geldt hier dat het sectierapport werd 'geflankeerd' door de fotorapportage van de technische recherche, te vinden op een CD die - al dan niet volledig? - in het dossier aanwezig lijkt (28 oktober 2003. [Openbaar Ministerie]). Een zelfstandige fotorapportage van de zijde van het team van de arts schijnt niet in overweging genomen te zijn.

Vermoedelijk heeft de sectiearts wel aanwijzingen gegeven. Er zijn door de technische recherche ook foto's van de inwendige obductie gemaakt.

1. In het sectierapport zijn geen foto's overgenomen. Gevolg van het een en ander is, dat er feitelijk twee bronnen betreffende de sectie naast elkaar bestaan. De ene is opgenomen in de bewijsmiddelen, aan de andere wordt nergens gerefereerd. De fout hiervoor moet worden gezocht bij de patholoog-anatoom, die op zijn minst de foto's had kunnen raadplegen om zijn rapport te controleren. Niets wijst erop, dat dat is gebeurd. Aan de andere kant heeft ook het Openbaar Ministerie een rol. Wie zou anders de coördinatie op zich nemen?

Niets wijst er ook op, dat de patholoog-anatoom contact heeft gezocht met de schouwarts - die zijn werk niet kon doen - zie de bespreking 'Moment van overlijden'.

Een onderwerp, waarbij dit (foto's, schouwarts) nuttig was geweest, was de geconstateerde lijkverstijving. Het belangrijkste voorkomen ervan was in het kaakgewricht:

'In de mond kon niet goed worden geïnspecteerd in verband met postmortale lijkstijfheid van de kaakspieren.'

zo meldt het sectieverslag. Ondervraagd tijdens de zitting van 8 december 2003 komt Dr. Visser niet op de gedachte dit laatste gegeven te vermelden of te becommentariëren. Wel lezen we:

'In mijn sectieverslag is vermeld dat er sprake was van geringe : lijkstijfheid van de spieren (in hoofdzaak van de beenspieren). De vraag van de raadsman of aan de hand daarvan iets te zeggen is over het tijdstip van overlijden acht ik te complex om op dit moment te beantwoorden.'

Ook nu wreekt zich de isolatie, waarin de patholoog-anatoom zich bevond: op de foto's van de plaats delict is duidelijk te zien, dat de ledematen van het slachtoffer een onnatuurlijke stand aannamen; voor het transport moet dit zijn gecorrigeerd, zoals ook blijkt uit de foto's van het slachtoffer voor en tijdens de sectie. In een dergelijk geval wordt de lijkstijfheid aan de ledematen opgeheven en bouwt deze zich onder voorwaarden weer op en wel indien het moment van opheffen van de lijkstijfheid kort na het overlijden lag (uiterlijk binnen 24 uur volgens een studie uit 2012, maar het fenomeen is al veel langer bekend). Daarmee had Dr. Visser wel een uitspraak over het moment van overlijden kunnen doen, zeker in relatie met de quasi maximale stijfheid in het kaakgewricht.

In de aangehaalde notitie 'sectie geslaagd.pdf' zijn verdere voorbeelden gegeven van observaties tijdens de sectie, die met het fotomateriaal een andere betekenis krijgen en ontbrekende observaties, die met het fotomateriaal alsnog kunnen worden aangevuld:

- a. livor mortis,
- b. de ogen,
- c. de wurgsporen,
- d. de bloeduitstortingen nabij de ribbreuken en
- e. de wurgsporen.

De gevolgen van het toevoegen van deze gegevens aan het resultaat van de sectie staan in de notitie beschreven.

De aanvullingen in deze notitie betreffende de hoeveelheid vrijgekomen bloed vinden hun oorsprong in literatuurgegevens van na 2003 en passen niet in het hier gepresenteerde kader maar hebben in hun algemeenheid wel relevantie als een gegeven, dat zich leent voor een herziening wegens een nieuw gegeven 'an sich'. Ook de observaties rond de botbreuken die tijdens de verwurging zijn ontstaan, zijn gekoppeld aan moderne literatuur en vormen eveneens een 'nieuw' gegeven, dat niet aan de patholoog-anatoom dus ook niet aan de rechter bekend kon zijn. Daarnaast is gewezen op onbestaanbaarheden betreffende de mogelijkheid van het inademen van bloed; de vraag hoe dit zich verhoudt tot een eventuele herzieningsgrond valt buiten de scope van de onderhavige notitie. Wel valt de observatie, dat er dan bloed had moeten zijn opgehoest en zichtbaar achtergelaten op de blouse, binnen het kader van deze notitie. Foto's van de plaats delict tonen dat dat fenomeen zich niet heeft voorgedaan, terwijl de mond totaal gevuld was met bloed. Ofwel, de bloedvormende verwondingen als gevolg van de verwurging waren dodelijk en dan ook de doodsoorzaak (de verwurging werd bij leven ingezet: petechiae en bloeduitstortingen).

Er zijn naast het fotomateriaal nog twee alternatieve bronnen voor de sectie.

2. De ene is een aantekening van de patholoog-anatoom zelf, die zijn handgeschreven aantekeningen vrijgaf voor het 'beantwoorden' van gerezen vragen. In die aantekeningen komt een significante aanwijzing voor betreffende de ribbreuken. Anders dan in het rapport te lezen staat blijkt uit deze aantekeningen, dat de

ribbreuken links van boven geteld pas bij de derde rib optraden, overigens zoals ook in de samenvatting is vermeld, die dus inhoudelijk afwijkt van het rapport zelf. Deze constatering is niet zonder gevolg, omdat door het NFI betekenis werd gehecht aan het samenvallen van de ribbreuken met een bepaald DNA-spoor (#20). Met deze nieuwe informatie staat deze waarneming op losse schroeven.

Veel later zou de patholoog-anatoom nog een verklaring geven voor het patroon aan ribbreuken: druk uitgeoefend op de centrale borstkas (borstbeen), waardoor de genoemde samenhang geheel uit het zicht verdween.

Overigens had dit gegeven eerder al een rol kunnen spelen: op één van de foto's van de sectie is duidelijk een afdruk van een hand bovenop het borstbeen zichtbaar. De daar zichtbare kneuzing werd inderdaad in het sectierapport vermeld, maar niet de bijbehorende vorm (veroorzaakt door een handpalm en enige vingertoppen); ook hier kan verwezen worden naar de notitie 'sectie geslaagd.pdf'.

3. De andere is een beschrijving van de technische recherche (tactisch journaal 046):

In de maag van het slo. bevond zich nog een groot deel voedsel. In de darmen werd bijna geen voedsel aangetroffen.

Het sectierapport deelt deze observaties niet, indien men dat rapport op zijn waarde weet te schatten:

De maag was normaal van vorm, grootte en kleur en bevatte circa 200 cc fijn verdeelde brokkelige/slijmige voedselresten. Hiertoe was een groot deel van de maag opgevuld tot aan de sluitspier.

De twaalfvingerige darm bevatte enig waterig vocht waarin enig flardig materiaal.

De maag bevatte 200 cc voedselresten, dat betekent dat de maag voor meer dan de helft was geledigd uitgaande van een laatste avondmaaltijd (van rond de 800 cc te verwachten uitgaande van de eetgewoontes van het slachtoffer). De technische recherche zag de flexibiliteit van de maagomvang kennelijk over het hoofd. Ook het onderscheid tussen 'darmen' en 'twaalfvingerige darm' ontging de recherche. Van de darmen werden geen gegevens vermeld.

Dit misverstand had moeten worden onderkend tijdens het proces, aangezien de recherche lijkt te zijn uitgegaan van een overlijden kort na de laatste maaltijd op grond van de onjuist geïnterpreteerde combinatie maag ÷ darmen = vol ÷ leeg.

Betekenis

De keuze van bewijsmiddelen ligt als prerogatief bij de rechter. In de onderhavige casus had de rechter geen enkele kans dit prerogatief uit te oefenen. De rechter zal dit niet geweten hebben, aangezien deze onderdelen in het proces en in het arrest niet zijn genoemd.

Overigens rijst uit de samenhang van de ontbrekende stukken in zoverre toch toegankelijk of vervangbaar, een geheel ander beeld van het verloop van het delict en van de mogelijke dader(s) op.

Indien de rechter wel op de hoogte geweest was van het gegeven dat deze bewijsmiddelen beschikbaar en relevant waren maar niet waren aangeleverd of niet in verband werden gebracht met de wel aangeleverde bewijsmiddelen zou de rechter zeker niet ten nadele van de aanvrager gevonnist hebben, maar eerder het OM niet-ontvankelijk hebben verklaard.

Het gegeven van deze massale achterhouding - daadwerkelijk of effectief - van bewijsmiddelen moet derhalve als een novum worden aangemerkt.

Volgens de opsteller is het daarbij onbelangrijk of deze achterhoudingen al dan niet bewust plaatsvonden. Het effect is immers hetzelfde.